

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 października 2023r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Danuta Poniatowska
Protokolant:	Marta Majewska-Wronowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 października 2023r. w Suwałkach

sprawy **S. P.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do emerytury pomostowej

w związku z odwołaniem S. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 13 lipca 2023 r. znak (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z 13.07.2023 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O., wskazując na przepisy ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1251 ze zm.) oraz ustawy z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (t. jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 164 ze zm.), odmówił S. P. prawa do emerytury pomostowej.

Argumentował, iż wnioskodawca nie wykazał 15 lat pracy w warunkach szczególnych i po 31.12.2008 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

W uzasadnieniu decyzji wskazano, że do pracy w warunkach szczególnych zostały uznane okresy zatrudnienia wnioskodawcy od 1.01.1996 r. do 31.12.2008 r., w łącznym wymiarze 12 lat 11 miesięcy i 12 dni (po wyłączeniu okresów przebywania na zasiłkach chorobowych) na stanowisku (...) w tym:

- w (...)w E. od 1.01.1996 r. do 30.09.1996 r.
- w (...) w E. od 1.10.1996r. do 30.06.1998 r.
- w (...)w E. od 1.07.1998 r. do 31.12.2008 r.

Do pracy w warunkach szczególnych organ rentowy nie uwzględnił zatrudnienia wnioskodawcy jako (...):

- od 1.09.1976 r. do 31.07.1979 r. - uczeń zawodu;
- od 1.08.1979 r. do 27.10.1980 r., od 18.11.1982 r. do 31.08.1985 r., od 16.08.1994 r. do 28.02.1995 r., z uwagi na błędy i braki w wystawionych świadectwach wykonywania prac w szczególnych warunkach;
- od 1.04.1995 r. do 31.12.1995 r. - w tym okresie ubezpieczony pracował w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Odwołanie od tej decyzji złożył S. P.. Domagał się jej zmiany i ustalenia prawa do emerytury pomostowej. Podniósł, że jego praca w spornych okresach była pracą w warunkach szczególnych, tak jak to wskazywali w świadectwach pracy pracodawcy.

Na skutek odwołania i przedłożenia nowych dowodów w sprawie, organ rentowy 17.08.2023 r. wydał nową decyzję, w której również odmówił prawa do emerytury pomostowej. Zmianie uległ staż pracy wykonywanej w warunkach szczególnych - uwzględniono okres od 16.08.1994 r. do 28.02.1995 r., zweryfikowano również okres trwania nauki zawodu. Staż pracy wykonywanej w warunkach szczególnych został uwzględniony w łącznym wymiarze 13 lat 5 miesięcy i 28 dni (po wyłączeniu okresów przebywania na zasiłkach chorobowych).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o jego oddalenie i dodatkowo wskazał, iż ubezpieczony po 31.12.2008 r. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

S. P. (ur. (...)) w dniu 15.06.2023 r. złożył wniosek o emeryturę pomostową. Do wniosku dołączył dziewięć świadectw wykonywania prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wystawionych przez pracodawców.

Pierwsze dwa świadectwa pracy, wystawione przez (...) w E., wskazują, że S. P. był zatrudniony w od 1.09.1976 r. do 27.10.1980 r. i od 18.11.1982 r. do 31.08.1985 r., a następnie od 16.08.1994 r. do 28.02.1995 r. W tym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy (...) na stanowisku (...), a następnie wykonywał prace (...) na stanowisku (...) (k. 4 i 5 akt rentowych).

Kolejne świadectwa pracy (k. 6-11 akt rentowych) dotyczą zatrudnienia przy (...) na stanowisku (...) w pełnym wymiarze czasu pracy:

- w (...) w E. od 1.01.1996 r. do 30.09.1996 r.
- w (...) w E. od 1.10.1996 r. do 30.06.1998 r.
- w (...) w E. od 1.07.1998 r. do 31.12.2011 r.
- w (...) w E. od 10.07.2012 r. do 31.12.2012 r.
- w (...) w E. od 1.01.2013 r. do 31.12.2015 r.
- w (...) w E. od 1.01.2016 r. do 31.12.2018 r.

Z tych świadectw pracy wynika, że S. P. wykonywał prace wymienione w Wykazie A Dziale X - W rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym, poz. 11 prace przy wypieku pieczywa, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Błędy i nieścisłości w przedłożonych świadectwach pracy nie mają, w ocenie Sądu, znaczenia, łączny staż pracy przekracza wymagane 15 lat.

S. P. słuchany informacyjnie podał, że cały czas pracował w tym samym zakładzie pracy, na tym samym stanowisku (k. 17 akt). Ponadto organ rentowy wydał kolejną decyzję z 22.09.2023 r., odmawiającą prawa do emerytury pomostowej, w której wskazano, że do pracy w warunkach szczególnych uwzględniono 17 lat 11 miesięcy i 18 dni. Do pracy w warunkach szczególnych nie zaliczono okresu po 31.12.2008 r., wskazując w uzasadnieniu decyzji, że ubezpieczony nie został zgłoszony do ZUS jako wykonujący pracę w szczególnych warunkach.

W przypadku S. P. nie ma wątpliwości, że nie wykonywał on po 31.12.2008 r. pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze. Stąd też brak podstaw do zgłoszenia przez pracodawcę, że taką pracę wykonywał. W niniejszej sprawie skarżący musiałby udowodnić, iż przed 1.01.2009 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, czyli prace wymienione w załączniku nr 1 lub 2 do tej ustawy, a nie prace wymienione w rozporządzeniu z 1983 r. (art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych). Praca (...) nie została jednak przez ustawodawcę zakwalifikowana jako praca wykonywana w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (t. jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 164 ze zm. - w brzmieniu obowiązującym w dniu wydania skarżonej decyzji) zastąpiła nowymi regulacjami, określającymi zasady nabywania wcześniejszych emerytur z tytułu pracy w warunkach szczególnych, przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS, określające zasady przyznawania emerytur z tytułu tego rodzaju pracy. Celem tej ustawy jest ograniczenie kręgu uprawnionych do emerytury z powodu pracy w szczególnych warunkach pracy lub w szczególnym charakterze do mniejszej liczby sytuacji uzasadnionych rzeczywistą koniecznością przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w których oczekiwania osób, które rozpoczęły wykonywanie takiej pracy na starych zasadach, na wcześniejsze przejście na emeryturę powinny zostać zaspokojone. Ustawa ma charakter przejściowy, ograniczając prawo do uzyskania emerytury pomostowej do osób urodzonych po 31.12.1948 r., które pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) rozpoczęły przed 01.01.1999 r. (art. 4 pkt 5 ustawy).

Wskazany cel ustawy o emeryturach pomostowych realizują przepisy określające warunki nabycia prawa do przewidzianego w niej świadczenia, w tym art. 4 i art. 49. W myśl pierwszego z nich, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

1. urodził się po dniu 31.12.1948 r.;
2. ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący, co najmniej 15 lat;
3. osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
4. ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
5. przed dniem 1.01.1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
6. po dniu 31.12.2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Z unormowania tego wynika, że przy nabywaniu prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 ustawy uwzględnieniu podlegają przypadające przed dniem 1.01.2009 r. okresy pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy emerytalnej, jednakże dotyczy to wyłącznie sytuacji spełnienia przez ubezpieczonego wszystkich pozostałych przesłanek określonych w art. 4, gdyż muszą one być spełnione łącznie.

Na podstawie art. 49 ustawy pomostowej prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

1. po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
2. spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
3. w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Z powyższego wynika, że warunkiem nabycia emerytury pomostowej w świetle wykładni językowej art. 4 i 49 ustawy o emeryturach pomostowych jest legitymowanie się określonym stażem w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych, tj. po 31 grudnia 2008 r. Natomiast jeżeli osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze i z tego względu posiada jedynie staż pracy w warunkach szczególnych według poprzednio obowiązujących przepisów, to może nabyć prawo do „nowego” świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres prac) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu obecnie obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 tej ustawy). Innymi słowy, brak podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej takiemu ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze nie może być traktowany w ten sposób. Takie stanowisko wynika z przytoczonych przepisów, wyraził je również Sąd Najwyższy m.in. w wyrokach z 13 marca 2012 r., sygn. akt II UK 164/11 oraz z 15.01.2013 r., I UK 448/12.

Podstawowe znaczenie w sprawie ma fakt ustalenia, że wnioskodawca po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej. Oznacza to, że prawo do świadczenia na podstawie art. 4 ustawy pomostowej mu nie przysługuje właśnie z powodu niewykazania okresów pracy w warunkach szczególnych po 31 grudnia 2008 r. Należy podkreślić, że wszystkie wymienione wyżej przesłanki do nabycia prawa do emerytury muszą być spełnione łącznie, o czym stanowi przepis art. 4 tej ustawy. Oznacza to, że niespełnienie choćby jednej z nich przekreśla możliwość nabycia prawa do świadczenia, co ma miejsce w przypadku wnioskodawcy.

Następnie należało zbadać, czy ubezpieczony spełnia przesłanki do nabycia prawa do emerytury pomostowej z 49 ustawy o emeryturach pomostowych. Według tego przepisu musiałby w dniu wejścia w życie ustawy wykazać wymagany 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, ale w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej. Jak wskazano wyżej ustawa o emeryturach pomostowych znacznie zawężyła rodzaje prac i stanowiska, na których wykonuje się prace w warunkach szczególnych w porównaniu do tych prac i stanowisk, jakie zawiera wykaz A, będący załącznikiem do Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8 poz. 43 ze zm.). Ustawa pomostowa w załącznikach 1 i 2 zawiera własne określenia prac w warunkach szczególnych.

W związku z tym, że stanowisko pracy wnioskodawcy nie zostało wymienione w załączniku nr 1 lub nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, okres zatrudnienia przy wypieku pieczywa na stanowisku (...) nie może być uwzględniony przy ustalaniu prawa do emerytury pomostowej, jako okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Jak przyjmuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, co oznacza, że cech pracy „o szczególnym charakterze” lub „w szczególnych warunkach” nie mogą posiadać inne prace, choćby sposób ich wykonywania i ich jakość mogła obniżyć się z wiekiem (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 13 marca 2012 r., II UK 164/11).

W myśl art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się. Wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

Z kolei w art. 3 ust. 4 ustawy o emeryturach pomostowych wskazano, że za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w art. 3 ust. 1 tej ustawy.

W orzecznictwie podkreśla się, że przesłanki do nabycia prawa do emerytury na podstawie przepisów o emeryturach pomostowych muszą być spełnione łącznie, co oznacza, że brak choćby jednego z tych warunków powoduje niemożność nabycia uprawnień emerytalnych (tak np. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z 26.04.2012 r., III AUa 252/12). W związku z tym, że emerytura pomostowa jest przywilejem, przesłanki których spełnienie jest wymagane do jej nabycia muszą być interpretowane ściśle. Mając to na uwadze stwierdzić należy, iż niespełnienie przesłanki legitymowania się okresem pracy w warunkach określonych w art. 3 ust. 1 i 4 ustawy o emeryturach pomostowych – pomimo spełnienia przesłanki posiadania odpowiedniego wieku oraz wymaganego stażu ubezpieczeniowego – skutkuje brakiem możliwości przyznania odwołującemu wnioskowanego świadczenia.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji wyroku.